

जुनोनीत शेतीसाठी 'वॉटर मीटर'द्वारे पाणीवाटप !

पाण्याचा भरमसाट उपसा होऊ नये, दीर्घकाळ वापर करता यावा, काटकसर व्हावी, यासाठी जुनोनी (ता. सांगोला) येथील शेतकऱ्यांनी गावाच्या तलावावर प्रत्येक शेतकऱ्याच्या पाइपलाइनला वॉटर मीटर बसवले आहेत. थेट पाणी उपशामुळे पूर्वी अवघ्या १४० एकर क्षेत्राला पाणी मिळत होते, पण वॉटर मीटर लावल्यामुळे सुमारे ५९२ एकर शेतीला फायदा झाला आहे.

जिल्ह्यातील टेंभू उपसा सिंचन योजनेचे पाणी या तलावात सोडले जाते. २९.५० दशलक्ष घनफूट (एमसीएफटी)

एवढी या तलावाची साठवण क्षमता आहे. त्यापैकी २५.३२ दशलक्ष घनफूट एवढा उपयुक्तसाठा आहे. सध्या मात्र २०.८ दशलक्ष घनफूट (एमसीएफटी) एवढा साठा शिल्लक आहे.

पूर्वी तलावातील पाण्याचा पाइपलाइनद्वारे थेट उपसा व्हायचा. त्यात पाइपलाइननुसार अंदाजे पाणी पट्टी वसूल केली जायची. त्यात एक एकरच्या शेतकऱ्याला जेवढे पैसे, तेवढेच दहा एकरवाल्या शेतकऱ्याच्याही वाट्याला येत, त्यात छोट्या शेतकऱ्यांना मोठा अर्थिक भुर्दंड बसायचा, तर सर्वाधिक शेती असणाऱ्या शेतकऱ्याचा मात्र लाभ व्हायचा. यावरून मग वादावादी, भांडणतंटे वाढू लागले. तेव्हा 'वॉटर मीटर'ची संकल्पना पुढे आली. लघू पाटबंधारे विभागाचे बीटकारकून भारत व्हनमाने यांनी त्यासाठी पुढाकार घेतला. त्यातून बिरुदेव पाणी वापर संस्था आकाराला आली. सज्जन व्हनमाने, प्रतापसिंह व्हनमाने, डॉ. विजयसिंह व्हनमाने, वसंत व्हनमाने, कलाबाई व्हनमाने, मनिषा पाटील, कलावती व्हनमाने, नामदेव बिचुकले शेतकऱ्यांनी त्यासाठी साथ दिली. २०१५ मध्ये दोन वर्षांपूर्वीच सुरु झालेली ही योजना आता अगदी सुरळीत सुरु आहे.

तलावावरील प्रत्येक पाइपलाइनला बसवलेले वॉटरमीटर दाखवताना शेतकरी. पाइपलाइनला लावलेले वॉटरमीटर.

सुदर्शन सुतार

सध्या या तलावावर १४८ पाइपलाइन आहेत आणि त्या प्रत्येक लाइनला 'वॉटर मीटर' आहे. साहजिकच गरजेएवढे पाणी आणि तेही अगदी मोजून, मापून घेतले जाते. या पद्धतीने पाण्याचा अपव्यय तर टळलाच, पण पाण्याची, पैशाची बचत झाली. शिवाय पाण्यावरून होणाऱ्या वादविवादांलाही फाटा मिळाला. कायम दुष्काळी आणि पाण्यासाठी सतत वणवण सोसणाऱ्या सांगोल्यातील शेतकऱ्यांनी माळरान जमिनीवर डाळिंब पिकवून यापूर्वी आपल्यातील उर्मी दाखवून दिली आहे. त्यात आता आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करत पाण्याच्या वापराबाबत दिलेला हा धडाही इथल्या शेतकऱ्यांमधील सकारात्मक दृष्टी दाखवून देतो. सांगली

वॉटरमीटरद्वारे या पाण्यावर ५९२ एकर शेतीला पाणी पुरवले जाते. पण त्यात सर्वाधिक ४०९ एकर डाळिंबाचे क्षेत्र आहे. त्या खालोखाल ज्वारी, मूग, कडवळ यासह द्राक्ष, चिकू आदी फळबागा लावलेल्या आहेत. या सर्व क्षेत्राला ठिबक संचाद्वारे पाणी पुरवले जाते.

अशी आहे योजना

बिरुदेव पाणी वापर सहकारी संस्थेकडे या सगळ्या व्यवस्थेचे नियंत्रण आहे. आठवड्यातून मंगळवार आणि शनिवार असे दोन दिवस तलावातील पाणी शेतकऱ्यांना दिले जाते. दिवसभरात आठ तास पाणी दिले जाते. त्यासाठी तलावावर १४८ वीजपंप आहेत. त्यातून २९६ शेतकऱ्यांच्या ५९२ एकर शेतीला पाणी पुरवले जाते. ३ ते ५ हॉर्सपॉवर क्षमतेचे इथले वीजपंप आहेत. प्रत्येक पंपाला वॉटरमीटर

लावलेले आहे. प्रतितास ३० हजार लिटर इतके पाणी या पंपाद्वारे उपसा होतो. त्यानुसार आठ तासात किती युनिट पाणी उपसा झाला. त्याचा हिशेब ठेवला जातो, एक युनिट म्हणजे १० हजार लिटर पाणी होय, सर्वच पंप सुरु राहिले तर दिवसभरात किमान एक एमसीएफटीपर्यंत पाणी उपसले जाऊ शकते. पण सर्वच शेतकरी रोज सरसकट पाणी उपसा करत नाहीत. गरजेनुसारच त्याचा वापर होतो. दिवसभराच्या वापरानंतर सुरवातीचा साठा, शिल्लक साठा, पाण्याचा एकूण उपसा, शेतकऱ्यांनी वापरलेले पाणी आणि त्या त्या शेतकऱ्याच्या वॉटरमीटरच्या रीडिंगप्रमाणे पाणीपट्टीची आकारणी होते. साधारण एका युनिटला उन्हाळी हंगामात १२ रुपये, रब्बी हंगामात ९.६५ रुपये आणि खरिप हंगामात साडेसात रुपये इतका दर आकारला जातो. पान ५ वर ▶

लातूर जिल्ह्यात होणार राष्ट्रीय महामार्गावर 'ब्रिज कम बॅरेजेस'

केंद्र शासनाच्या वतीने सध्या राष्ट्रीय महामार्गाचे काम जोरात सुरु आहे. लातूर जिल्ह्यातूनही राष्ट्रीय महामार्ग जात आहेत. या महामार्गावर असलेल्या नद्यांच्या ठिकाणी 'ब्रिज कम बॅरेजेस' असा देशातील पहिला प्रकल्प लातूर जिल्ह्यात राबविण्यात येणार आहे. याकरिता केंद्रशासन ६२४ कोटी रुपये खर्च करणार आहे. राज्याचे कामगार कल्याणमंत्री तथा जिल्ह्याचे पालकमंत्री संभाजी पाटील निलंगेकर यांच्या प्रयत्नाला यश आले आहे. या प्रकल्पांमुळे जिल्ह्यात सहा हजार हेक्टर सिंचन क्षेत्र वाढणार आहे.

लातूर जिल्ह्यात नवीन धरण उभारणे अवघड आहे. जिल्ह्यातून राष्ट्रीय महामार्ग जात असून, हे महामार्ग १८ ठिकाणी नदीवरून जात आहेत. त्या ठिकाणी ब्रिज कम बॅरेजेसची संकल्पना मांडण्यात आली. केंद्रीय मंत्री गडकरी यांनी या प्रकल्पाला तत्त्वतः मंजुरी दिली आहे. यावर ६२४ कोटी रुपये खर्च अपेक्षित आहे. देशातील हा पहिला प्रकल्प असेल. याचा सिंचनाला मोठा फायदा होईल.

- संभाजी पाटील निलंगेकर, कामगार कल्याणमंत्री तथा पालकमंत्री, लातूर.

हरी तुगावकर

जिल्हा परिषद, पंचायत समितीच्या निवडणुकीत जिल्ह्यातील शेतीच्या पाण्यासाठी, सिंचनाची सोय करण्यासाठी प्रयत्न केले जातील अशी

ग्वारी पालकमंत्री निलंगेकर यांनी दिली होती. तर केंद्रीय मंत्री नितीन गडकरी यांनीदेखील महापालिकेच्या निवडणुकीत लातूर जिल्ह्याला टंचाई भासणार नाही याची काळजी घेऊ अशी ग्वारी दिली होती; पण जिल्ह्यात नवीन धरण बांधणे शक्य नाही, त्यासाठी साइटही उपलब्ध नाही. त्यात दर पावसाळ्यात शंभर टीएमसीपेक्षा जास्त पाणी वाहून जात आहे. हे श्री. निलंगेकर यांच्या लक्षात आले. हे पाणी अडवून ते जमिनीत मुरवण्यासाठी त्यांनी प्रयत्न सुरु केले होते. जिल्ह्यातून राष्ट्रीय महामार्ग जात असून, हे महामार्ग १८ ठिकाणी मांजरा व तेरणा नदीवरून जात आहेत. हे त्यांच्या लक्षात आले. या ठिकाणी नदीवर 'ब्रिज कम बॅरेजेस' बांधता येऊ शकतात का, ही संकल्पना पालकमंत्री निलंगेकर यांना सुचली. त्यांनी संबंधित विभागाच्या अधिकाऱ्यांना हे फिजिबल होऊ शकते का, याच्या सूचना देऊन सर्व माहिती एकत्रित करून प्रस्ताव सादर करण्याचे आदेश दिले होते. हा प्रस्ताव घेऊन निलंगेकर यांनी काही दिवसांपूर्वी दिल्लीत जाऊन केंद्रीय भूपृष्ठ वाहतूकमंत्री नितीन गडकरी यांच्यासमोर सादर केला.

देशातील या पहिल्या प्रकल्पाची संकल्पनाही त्यांना सांगितली.

लातूर जिल्ह्यातील सिंचनाची स्थिती	
एकूण क्षेत्र	७ लाख १५ हजार हेक्टर
लागवडीलायक क्षेत्र	सहा लाख ५२ हजार हेक्टर
सध्या सिंचन होत असलेले क्षेत्र	एक लाख १६ हजार हेक्टर
सध्याचा एकूण पाणीसाठा	९६२ दशलक्ष घनमीटर
ब्रिज कम बॅरेजेसमुळे निर्माण होणारा पाणीसाठा	३६ दशलक्ष घनमीटर (अंदाजे)
ब्रिज कम बॅरेजेसमुळे निर्माण होणारे सिंचन	सहा हजार हेक्टर (अंदाजे)

मंत्री गडकरी यांनाही ती आवडली. त्यांनी या प्रस्तावाला तातडीने तत्त्वतः मान्यता दिली आहे. इतकेच नव्हे तर काही दिवसांपूर्वी दिल्लीत खासदार व मुख्यमंत्र्यांच्या बैठकीत लातूरसारखा अशा पद्धतीचा प्रयोग देशभरात राबविला जावा याकरिता प्रयत्न करावेत, अशा सूचनाही दिल्या आहेत. जिल्ह्यात राष्ट्रीय महामार्गावर अठरा ठिकाणी 'ब्रिज कम बॅरेजेस' उभारण्याचा हा प्रकल्प आहे. याकरिता केंद्रशासन ६२४ कोटी रुपये खर्च करणार आहे. त्यामुळे नदीच्या पात्रात पाणी थांबून त्याचा जिल्ह्यातील सिंचनासाठी मोठा उपयोग होणार आहे. देशातील अशा पद्धतीचा हा पहिला प्रकल्प असणार आहे. यातून जिल्ह्यात सहा हजार हेक्टर क्षेत्र सिंचनाखाली येण्यास मदत होणार आहे.

होय..! आम्ही देतो, कमीत कमी एकरी ६ टन जादा ऊस उत्पादनवाढीची हमी.

वेदांत 'अग्रोसिल'
(नैसर्गिक सिलिकॉन ८०%)

टीप : राहुरी कृषि विद्यापीठातील प्रयोगानुसार वेदांत अग्रोसिलच्या वापराने ऊसाचे उत्पादन हेक्टरी १५ टन तर साखरेचे उत्पादन २.६९ टनांनी वाढले.

- साखर उतारा ०.५ % नी वाढला.
- वसंतदादा शुगर इन्स्टिट्यूट पुणे तसेच महाराष्ट्रातील सर्वच कृषि विद्यापीठांनी ऊसासाठी प्रती एकरी १६० किलो सिलिकॉन वापरण्याची शिफारस केलेली आहे.

प्रमाण: एकरी १६० किलो वेदांत अग्रोसिल जमिनीतून देणे.

वेदांत अग्रोटेक, पुणे

9923377103 / 9960502189
9822182575 / 9527714444

सकाळ अग्रोवन

स्वच्छेस अग्रोटेक प्रा. लि. जाशिक

आयोजित प्रायोजित

अग्रोवन संवाद

'अग्रोवन' साधणार शेतकऱ्यांशी संवाद कार्यक्रम वेळापत्रक

मंगळवार, २ जानेवारी २०१८

विषय - डाळिंब शेतीतील आव्हाने आणि संधी वक्ते - श्री. प्रमोद देशमुख
(अध्यक्ष, डाळिंब शास्त्रज्ञ मंच, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी)

डॉ. प्रशांत नाईकवाडी (संद्रिय शेती अभ्यासक)

स्थळ - ग्रामपंचायत कार्यालयासमोर, मु.पो. राजापूर, ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर, वेळ - सकाळी ९ वा.

या मार्गदर्शन मेळाव्याचा आपण व आपल्या शेतकरी मित्रांनी अवश्य लाभ घ्यावा, ही विनंती.